

УМУМИЙ ЎРТА ТАЪЛИМНИНГ “ЧАҚИРУВГА ҚАДАР
БОШЛАНҒИЧ ТАЙЁРГАРЛИК МИЛЛИЙ ЎҚУВ
ДАСТУРИ” ВА НИЗОМИЙ НОМИДАГИ ТДПУ ҲАРБИЙ
ТАЪЛИМ ФАКУЛЬТЕТИДА ЎҚИТИЛАДИГАН
“ЧАҚИРУВГА ҚАДАР БОШЛАНҒИЧ ТАЙЁРГАРЛИКНИ
ТАШКИЛ ЭТИШ ВА УНИ ЎҚИТИШ МЕТОДИКАСИ”
ЎҚУВ ФАНИ ДАСТУРИНИ ТАСДИҚҚА ТАҚДИМ ЭТИШ

УЧУН

УЗВИЙЛИГИ ТАЪМИНЛАНГАН ДАСТУР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА УНИВЕРСИТЕТИ

“ТАСДИҚЛАЙМАН”

_____ А.Умаров

202__ йил “__” _____

“КЕЛИШИЛДИ”

Олий ва ўрта махсус таълим
вазирлиги

_____

202__ йил “__” _____

Рўйхатга олинди: № БД-_____

202__ йил “__” _____

ЧАҚИРУВГА ҚАДАР БОШЛАНГИЧ ТАЙЁРГАРЛИКНИ ТАШКИЛ
ЭТИШ ВА УНИ ЎҚИТИШ МЕТОДИКАСИ

ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳаси: 100000 – Гуманитар
Таълим соҳаси: 110000 – Педагогика
Таълим йўналиши: 5111500 – Чақирикқача ҳарбий таълим

Фан/модуль коди МВИАФ	Ўқув йили 2020-2021	Семестр 1-6	ECTS - Кредитлар 28	
Фан/модуль тури Мажбурий	Таълим тили Ўзбек/рус		Хафтадаги дарс соатлари	
			1 семестрда – 6 соат	
			2 семестрда – 6 соат	
			3 семестрда – 6 соат	
			4 семестрда – 4 соат	
			5 семестрда – 4 соат	
1.	Фаннинг номи	Аудитория машғулоти (соат)	Мустақил таълим (соат)	Жами юклама (соат)
	Чақирувга қадар бошланғич тайёргарликни ташкил этиш ва уни ўқитиш методикаси	Хозирги 390 Аввалгиси 590	450 490	840 1080
2.	<p align="center">I. Фаннинг мазмуни</p> <p>Фанни ўқитишдан мақсад – фанни ўрганишда талабаларга мутахассислик талабларидан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикасининг ЧҚБТни ташкил этиш бошқарув ҳужжатларининг талаблари ва мазмунини ҳамда Ўзбекистон Республикаси ОЎМТВ, ХТВ ва Мудофаа вазирликларининг фанга оид буйруқ ва кўрсатмаларининг талабларини чуқур ўргатиш; Чақирувга қадар бошланғич тайёргарликнинг ташкилий асослари ва уни режалаштириш; “Умумҳарбий тайёргарлик” бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти; “Отиш тайёргарлиги” бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти; “Йўналтирилган жисмоний тайёргарлик” бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти ҳамда “Тиббий билим асослари” бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти фан модуллари бўйича билим ва амалий кўникмалар берилиши билан бир қаторда, бўлғуси педагог сифатида ўқувчи ёшлар билан етарли педагогик маҳоратда машғулотларни ташкил қила оладиган ва ўтказа оладиган педагогларни тайёрлашдан иборатдир.</p> <p>Фаннинг вазифаси – талабаларда зарур бўлган ахлоқий-сиёсий ва ҳарбий педагогик сифатларни шакллантириш ва ривожлантириш шунингдек, юқори педагогик маданиятга эга қилиб тарбиялашдир. Талабаларни ўқитишда асосий эътиборни мустақил билим олиш услубига шунингдек, «Интернет» тармоқларидан ва мутахассислик бўйича адабиётлардан янги маълумотлар излашга қаратилиб, бу билан уларнинг касбий ва педагогик маҳоратини ошириш ҳамда талабаларга таълим муассасаларида Чақирикқа қадар бошланғич тайёргарликни ташкил этиш ва олиб бориш ўз билими ва кўникмасини мустақил фаолиятида қўллай олишни ўргатишдан иборат.</p>			

II. АСОСИЙ НАЗАРИЙ ҚИСМ (МАЪРУЗА МАШҒУЛОТЛАРИ).

Фан таркибига қуйидаги модулларда кўрсатиб ўтилган мавзулар киради:

II.1. Чақирувга қадар бошланғич тайёргарликнинг ҳуқуқий асослари ва уни режалаштириш модули.

1-мавзу: Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик – ЎР ҚК ҳарбий хизматига тайёрлаш тизимининг таркибий қисми. Чақирувга қадар бошланғич тайёргарликнинг таълим тизимида тутган ўрни. ЧҚБТ фанининг мақсади, вазифалари, ўқув дастурининг қисқача мазмуни ва талаблари. ЧҚБТ бўлимлари, унинг таълим муассасаларидаги ҳажми ва вазифалари. Ўқувчилар эга бўлиши лозим бўлган асосий сифатлар. ЧҚБТ бўйича машғулотларни ташкил қилиш ва ўтказишга қўйилган асосий талаблар.

2-мавзу: Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, УҲМҲХ тўғрисидаги ва “Мудофаа тўғрисида”ги Қонунлари ва Мудофаа Доктринаси – ёшларни ЎР ҚК сафида хизмат қилишга тайёрлаш тизимининг қонуний асослари.

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг Ўзбекистон Республикасини ҳимоя қилиш бўйича мажбуриятлари. Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ташкил этилишининг аҳамияти. Қуролли Кучларнинг вазифалари. “Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида”ги Қонуннинг таркиби, ҳарбий хизмат турлари. Фуқароларни ҳарбий хизматга тайёрлаш. Чақирилувчиларни ҳарбий хизматга чақириш, ҳарбий хизматни ўташ, ҳарбий рўйхатда туриш ва сафарбарлик чақируви бўйича хизмат. Ўзбекистон Республикасининг “Мудофаа тўғрисида”ги Қонуни ва ҳарбий Доктринаси Ўзбекистон Республикасининг мудофааси тўғрисида. Мудофаа соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий принциплари. Мудофаанинг ташкил этилиши ва Қуролли Кучларга раҳбарлик. Давлат органларининг мудофаа соҳасидаги ваколатлари. Уруш ҳолати ва уруш даври тушунчалари. Сафарбарлик ва қуролли можаролар. Мудофаа соҳасидаги халқаро ҳамкорлик. Мудофаа тўғрисидаги қонун талабларини бузганлик учун жавобгарлик.

3-мавзу: Ўзбекистон Республикасининг “Чақирувга қадар бошланғич

тайёргарликни ташкил этиш ва уни амалга ошириш тартиби тўғрисида”ги Низоми. Унинг ёшларни ҳарбий хизматга тайёрлаш борасидаги талаблари.

ЧҚБТни ташкил этиш ҳамда уни амалга ошириш бўйича масъул органлар ва жамоат ташкилотларининг асосий вазифалари. Таълим муассасаси директори, ҳарбий раҳбар, ЧҚБТ ўқитувчиси, маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбосари, жисмоний тарбия ўқитувчиси, синф (гурух) раҳбари ва таълим муассасаси бошқа ўқитувчиларининг мажбуриятлари.

4-мавзу: Чақирилувчиларни ЎР ҚК сафида муддатли ҳарбий хизматни ўташга ва олий ҳарбий таълим муассасаларига ўқишга киришга тайёрлаш ва танлаб олиш тизими.

Иқтидорли ёшларни тайёрлаш борасида олиб борилаётган давлат сиёсати. Ихтисослаштирилган синфлар ташкил этилишининг мақсад ва вазифалари. Ўқувчиларни қабул қилиш ва ўқишдан четлатиш тартиби, ўқув-тарбия жараёни иштирокчилари ва ўқув-тарбия жараёнининг ташкил этилишининг ўзига хос хусусиятлари. Чақирилувчиларни ҳарбий-техника мутахассисликлари бўйича тайёргарликка жалб этиш. Ҳарбий-техника мутахассисликлари бўйича тайёргарликка жалб этиш ва муддатли ҳарбий хизматга чақириш мақсадларида танловни ташкил этиш ва ўтказишнинг умумий талаблари. Умумжисмоний тайёргарлик даражасини баҳолаш ва яқка тартибда суҳбат ўтказиш тартиблари. Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги ва ҳудудий бўлинмаларининг танловни ўтказиш жараёнидаги вазифалари.

5-мавзу: Ўқув муассасасининг ЧҚБТ бўйича ўқув - моддий базаси ва моддий-техник таъминоти.

Ўқув муассасасининг ЧҚБТ бўйича ўқув - моддий базаси ва уларнинг жиҳозланишига қўйиладиган талаблар. ЧҚБТ машғулотларида қўлланиладиган ТТВ (техник таъминоти воситалари). Таълим муассасаларини ўқув қуроллари, прибор ва табел буюмлари билан таъминлаш тартиби.

6-мавзу: ЧҚБТни режалаштириш, ҳисоб ва ҳисобот ҳужжатлари. Режалаштиришнинг мақсад ва вазифалари. ЧҚБТни режалаштириш ва ватанпарварлик тарбияси бўйича бошқарув ҳужжатлари. Ўқув жараёнини ташкил қилиш бўйича ҳарбий раҳбар ва ЧҚБТ ўқитувчиси томонидан ишлаб чиқиладиган асосий ҳужжатлар. Уларнинг мазмун ва моҳияти.

7-мавзу: ЧҚБТТЭ ваУМ фани асосида курс ишларини ташкил қилиш ва бажариш.

Курс ишининг мақсади, вазифаси ва ҳажми. Мавзуни танлаш. Адабиётларни танлаш ва ўрганиш. Кафедра ўқитувчилари томонидан курс ишларига раҳбарлик.

8-мавзу: Педагогик амалиётни ЧҚБТ ўқитувчиси лавозими бўйича ташкил қилиш ва ўтказиш.

Педагогик амалиётни ташкил этиш, олиб бориш ва бошқариш. Талабаларнинг ўқувчилар билан машғулот ўтишга тайёргарлиги. Таълим муассасаларида чақириққача тайёргарлик ўқитувчисининг педагогик амалиёт раҳбари сифатида роли.

II.2. ЧҚБТнинг умумҳарбий тайёргарлик бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти модули.

1-мавзу: ЧҚБТ фани бўйича машғулотларни ўтказишнинг асосий шакллари.

ЧҚБТ фани бўйича машғулотларни ўтказилишида қўлланиладиган шакллар. ЧҚБТ машғулотларининг назарий, амалий, тактик, тактик-саф, кўргазмали ва назорат шакллари.

2-мавзу: Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик фани машғулотларида таълим беришнинг илғор услублари. (ноанъанавий иш услублари).

3-мавзу: ЧҚБТ машғулотларига ўқитувчининг тайёргарлик кўриш кетма-кетлиги ва босқичлари. ЧҚБТ фани машғулотларининг ўзига хос томонлари.

Дастурни ўрганиш, мавзу ва машғулотларнинг ўқув ва тарбиявий мақсадларини аниқлаш. Ўқув саволлари юзасидан адабиётларни ўрганиш ва намуналар танлаш. Ҳарбий хона (ўқув объеклари)ни ўқув-техник таъминотини, кўргазмали ва ўқув-техника воситаларини тайёрлаш. Машғулот раҳбари ёрдамчисига йўриқнома бериш.

4-мавзу: “Умумқўшин жанги асослари” мавзусидаги машғулотларга ҳозирлик кўриш ва уни олиб бориш услубиёти.

Жанг, замонавий жанг, манёвр ва унинг турлари, марш, мудофаага ўтиш ҳолатлари, ҳужум - жангда ғалаба қозонишнинг асосий тамойили сифатида. Махсус кўшин ҳаракатлари.

5-мавзу: Аскар ва бўлинмаларнинг жангдаги ҳаракатлари мавзусидаги машғулотларга ҳозирлик кўриш ва уни олиб бориш услубиёти.

Аскарнинг жангдаги мажбуриятлари, шахсий куроли ва экипировкаси.

Жанговар гуруҳнинг таркиби, куролланиши, жанговар техникаси ва жанговар имкониятлари. Аскар ва бўлинмаларнинг жанг майдонида ҳаракатланиш усуллари. Кузатув учун жой танлаш. Ўт очиш марраларини аниқлаш.

6-мавзу: ЧҚБТ фани дастурининг “Умумҳарбий тайёргарлик” бўлимидаги оммавий қирғин куролларида химояланиш мавзуларидаги машғулотларини ташкил этиш ва олиб бориш методикаси.

Замонавий умумқўшин жангида оммавий қирғин куролларида кўлланиши. Ядровий портлашнинг жанговар техника ва шахсий таркибга таъсир этувчи омиллари. Куролли Кучларда кўлланиладиган шахсий химоя воситалари ва улардан фойдаланиш. Жанг майдонидаги рельеф ва оддий химоя қурилмаларининг химояловчи хусусиятлари. Кимёвий ва бактериологик куролларида кўлланилиши ва уларни ташувчи контейнерлар. Зарарланган ҳудудларда ҳаракатланиш. Қўшинлар (бўлинмалар) томонидан олиб бориладиган дегазация, дезинфекция ва дезактивация ишлари.

7-мавзу: Разведка қилиш усуллари мавзусидаги машғулотларга ҳозирлик кўриш ва уни олиб бориш услубиёти.

Разведка қилиш усуллари. Жанг майдонини кузатиш. Аскарнинг кузатувчи сифатида фаолияти. Кузатувчи ва унинг вазифаси. Жойларни ўрганиш усуллари, белгиланган кузатиш майдонида душманни илғаш ва кузатиш. Кузатув натижалари тўғрисида ахборот бериш. Дозор (дастлабки кузатув). Разведкачиларнинг фаолияти ҳақида тушунча. Аскарнинг дозорчи сифатида фаолияти.

8-мавзу: Мудофаадаги ўт очиш позицияси, муҳандислик жихозлари ва позицияларни ниқоблаш мавзусидаги машғулотларга ҳозирлик кўриш ва уни олиб бориш услубиёти.

Ўт очиш позицияси тушунчаси. Жойдаги предметларни мудофаага мослаштириш. Ўт очиш секторини тозалаш. Портлайдиган, портламайдиган ва аралаш муҳандислик тўсиқлари. ПЖМ (ЗТР), пулеметчилар, гранатомётчилар, ўқчилар учун жихозланган окоп намуналари, шахсий таркиб учун ёпиқ ўраларни ва қурилган, жихозланган траншеяларни (ўтиш йўллари) ҳозирлаш тартиби ва уларни ниқоблаш.

9-мавзу: Жойларда харитасиз чамалаш мавзусидаги машғулотларга ҳозирлик кўриш ва уни олиб бориш услубиёти.

Харитасиз чамалаш (мўлжал олиш) нинг моҳияти. Компас, соат, куёш ва маҳаллий предметлар ёрдамида томонларни аниқлаш. Магнит

азимути ва уни аниқлаш. Азимут бўйича ҳаракатланиш.

II.3. Йўналтирилган жисмоний тайёргарлик бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услугиёти модули.

1-мавзу: Йўналтирилган жисмоний тайёргарликнинг таълимий мақсад ва вазифалари. Жисмоний тайёргарликнинг шакллари. Машғулотлар олиб борилишининг услуб, шакл ва воситалари. Жисмоний тайёргарлик тадбирларининг молиявий, моддий-техник, тиббий ва услубий таъминоти.

II.4. Тиббий билим асослари ўқув бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услугиёти модули.

1-мавзу: Тиббий билим асослари ўқув бўлимининг таълимий мақсади ва вазифалари. Фанга оид компетенциялар. Машғулотларни ташкил этиш ва ўтказиш услугиёти. Ўқув қуроллари ва табел буюмлари.

II.5. Отиш тайёргарлиги ўқув бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услугиёти модули.

1-мавзу: Отиш тайёргарлиги ўқув бўлимининг таълимий мақсад ва вазифалари. Фанга оид компетенциялар. Машғулотларни ташкил этиш ва ўтказиш услугиёти. Ўқув қуроллари ва табелли буюмлар.

III. Амалий машғулотлари бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар учун модуллар кесимида қуйидаги мавзулар тавсия этилади:

III.1. “Чақирувга қадар бошланғич тайёргарликнинг ҳуқуқий асослари ва уни режалаштириш” модули.

1. Таълим муассасаси директори, маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбосари, ҳарбий раҳбари ҳамда таълим муассасаси бошқа ўқитувчиларининг мажбуриятлари.

2. Таълим муассасасининг ЧҚБТ бўйича ўқув - моддий базаси ва уларнинг жиҳозланишига қўйиладиган талаблар.

3. ЧҚБТ машғулотларида қўлланиладиган ТТВ (техник таъминоти воситалари).

4. Таълим муассасаларини ўқув қуроллари, прибор ва табел буюмлари билан таъминлаш тартиби.

5. Ўқув жараёнини ташкил қилиш бўйича ҳарбий раҳбар ва ЧҚБТ ўқитувчиси томонидан ишлаб чиқиладиган асосий ҳужжатлар.

6. Ўқув жараёнини ташкил қилиш бўйича таълим муассасасида ишлаб чиқиладиган буйруқлар.

7. Таълим муассасаларида рўйхатдаги (табелдаги) буюмларни ҳисобини юритиш бўйича юритиладиган ҳужжатлар.

8. Таълим муассасаларида рўйхатдаги ўқув қурол-аслаҳаларни ҳисобини юритиш тартиби.

9. Педагогик амалиётчининг ҳисобот ҳужжатлари ва уларнинг юритилишига талаблар.

III.2. “ЧҚБТнинг умумҳарбий тайёргарлик бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти” модули.

1. Назарий ва амалий машғулот турлари, уларнинг ўтказилишига қўйиладиган талаблар.

2. Замонавий педагогик фаолиятда илғор услубларнинг аҳамияти. Ноанъанавий таълим услубларининг ЧҚБТ машғулотларида қўлланилиши.

3. Машғулотларга тайёрланишда мавзу ва машғулотларнинг ўқув ва тарбиявий мақсадларини аниқлаш. Ўқув саволлари юзасидан адабиётларни ўрганиш ва намуналар танлашнинг аҳамияти.

4. Ҳарбий хона (ўқув объектлари)ни ўқув-техник таъминотини, кўргазмали ва ўқув-техника воситаларини тайёрлаш. Амалий машғулотлар учун машғулот раҳбари ёрдамчисига йўриқнома беришнинг долзарблиги.

5. Ҳарбий қасамёд. Ҳарбий хизматчиларнинг ҳуқуқлари, бурч ва мажбуриятлари. Ҳарбий унвонлар ва фарқловчи белгилар. Буйруқ бериш ва бажариш тартиби мавзусидаги машғулотларни ташкил этиш ва олиб бориш услубиёти.

6. Аскар (матрос) нинг мажбуриятлари. Қун тартиби ва ички тартиб мавзусидаги машғулотларни ташкил этиш ва олиб бориш услубиёти.

7. Суткалик наряд. Взвод бўйича посбоннинг мажбуриятлари мавзусидаги машғулотларни ташкил этиш ва олиб бориш услубиёти.

8. Интизом низомининг умумий қоидалари. Аскар (матрос) ларга қўлланиладиган рағбатлантириш ва интизомий таъзирлар мавзусидаги машғулотларни ташкил этиш ва олиб бориш услубиёти.

9. Ҳарбий жиноят турлари. Ҳарбий хизматчиларнинг жиноий жавобгарлиги мавзусидаги машғулотларни ташкил этиш ва олиб бориш услубиёти.

10. Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг Гарнизон ва

қоровул хизмати низоми. Умумий қоидалар. Қоровул ва унинг таркиби. Соқчи ва унинг мажбуриятлари. Соқчининг дахлсизлиги мавзусидаги машғулотларни ташкил этиш ва олиб бориш услубиёти.

11. Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари қўшин турлари. Қуруқликдаги қўшинлар, ҳаво ҳужумидан мудофаа қўшинлари ва ҳарбий ҳаво кучлари. Махсус қўшинлар мавзусидаги машғулотларни ташкил этиш ва олиб бориш услубиёти.

12. Давлат ҳавфсизлик хизмати, Ички ишлар органлари ва ФВВ қўшинлари. Миллий гвардия.

13. Жанг, замонавий жанг, манёвр ва унинг турлари, марш, мудофаага ўтиш ҳолатлари. Ҳужум - жангда ғалаба қозонишнинг асосий тамойили. Махсус қўшин ҳаракатлари.

14. Аскарнинг жангдаги мажбуриятлари, шахсий қуроли ва экипировкаси. Жанговар гуруҳнинг таркиби, қуролланиши, жанговар техникаси ва жанговар имкониятлари.

15. Жангда ҳаракатланиш. аскарнинг жанг майдонида ҳаракатланиш усуллари. Кузатув учун жой танлаш. Ўт очиш марраларини аниқлаш.

16. Аскарнинг мудофаадаги ҳаракатлари. Отиш учун жой танлаш, уни ҳозирлаш ва ниқоблаш. Ётиб отиш учун окопни тайёрлаш ва уни ниқоблаш тартиби.

17. Аскарнинг ҳужумдаги ҳаракатлари. Ҳужумга тайёрланиш ва ҳужумга ўтиш. Жанг майдонида ҳаракатланиш усуллари. Жангда турли тўсиқларни енгиб ўтиш. Душман мудофаа маррасида жанг олиб бориш.

18. Ядровий портлашнинг жанговар техника ва шахсий таркибга таъсир этувчи омиллари, жанг майдонида ядровий портлашнинг зарарловчи омилларидан ҳимояланиш усуллари.

19. Қуролли Кучларда қўлланиладиган шахсий ҳимоя воситалари ва улардан фойдаланиш.

20. Кимёвий ва бактериологик қуролларнинг қўлланилиши ва улардан шахсий таркибни ҳимоялаш. Зарарланган ҳудудларда ҳаракатланиш. Қўшинлар (бўлинмалар) томонидан олиб бориладиган дегазация, дезинфекция ва дезактивация ишлари.

21. Разведка қилиш усуллари. Жанг майдонини кузатиш. Аскарнинг кузатувчи сифатида фаолияти. Жойларни ўрганиш усуллари. Дозор (дастлабки кузатув). Разведкачиларнинг фаолияти ҳақида тушунча. Аскарнинг дозорчи сифатида фаолияти.

22. Ўт очиш позицияси тушунчаси. Жойдаги предметларни мудофаага мослаштириш ва ўт очиш секторини тозалаш. ПЖМ (ЗТР), пулеметчилар, гранатомётчилар, ўқчилар учун жихозланган окоп намуналари, шахсий таркиб учун ёпиқ ўраларни ва қурилган, жихозланган траншеяларни (ўтиш йўллари) ҳозирлаш тартиби ва уларни ниқоблаш.

23. Пиёда ва танкка қарши миналарнинг Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларида қўлланиладиган турлари, миналарнинг тавсифи. Чет эл армияларининг пиёда ва танкка қарши миналарининг намуналари. Ўрнатилган миналарни аниқлаш ва зарарсизлантириш тартиби.

24. Компас, соат, қуёш ва маҳаллий предметлар ёрдамида горизонт томонларини аниқлаш. Магнит азимути ва уни аниқлаш. Азимут бўйича харитасиз ҳаракатланиш.

III.3. Йўналтирилган жисмоний тайёргарлик бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услугиёти модули.

1. Жисмоний тайёргарликка раҳбарлик ва уни режалаштиришнинг аҳамияти.
2. Жисмоний тайёргарлик тадбирларининг таъминоти.
3. Жисмоний тайёргарлик устидан назорат олиб бориш, амалга оширилган тадбирлар ва эришилган натижалар ҳисобини юритиш.
4. Жисмоний тайёргарлик бўлимлари, олиб борилишининг услуб, шакл ва воситалари.
5. Йўналтирилган жисмоний тайёргарлик бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услугиёти.
6. Умумжисмоний тайёргарлик машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услугиёти.
7. Қўл жанги машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услугиёти.
8. Ягона тўсиқлар йўлагига (қатори)дан ўтиш машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услугиёти.
9. 1-сонли эркин машқлар комплекси
10. 2-сонли эркин машқлар комплекси
11. 100 метрга югуриш машқи тартиби ва меъёрини бажариш
12. 1 километрга югуриш машқи тартиби ва меъёрини бажариш
13. 3 километрга югуриш машқи тартиби ва меъёрини бажариш
14. Куч ишлатиладиган машқлар комплекси тартиби ва меъёрини бажариш
15. Турникда тортилиш машқи тартиби ва меъёрини бажариш
16. Турникда кўтарилиб, айланиш машқи тартиби ва меъёрини бажариш
17. Брусда қўл букиш ва тўғрилаш машқи тартиби ва меъёрини бажариш
18. Ягона тўсиқлар йўлагини умумий тузилиши
19. Ягона тўсиқлар йўлагига бажарилиш тартиби
20. Ягона тўсиқлар йўлагига бажарилиш меъёрини топшириш
21. Назорат машғулоти
22. Қўл жанги усулларини бажариш техникаси ва ўргатиш методикаси
23. Тайёрлов усулларига ўргатишни ташкил этиш методикаси
24. Қурол билан хужум қилишга ўргатишни ташкил этиш методикаси
25. Қўл ва оёқ билан зарба беришга ўргатиш методикаси ва уни ташкил этиш
26. Қўл жанги бўйича мусобақалар ўтказишда умумий қоидалар.

27. Қурол билан бажариладиган амаллар
28. Қуролсиз бажариладиган амаллар

III.4. Тиббий билим асослари ўқув бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услугиёти модули.

1. Ҳарбий тиббиёт ҳақида тушунча.
2. Ҳарбий раҳбар ва ЧҚБТ ўқитувчиларига тиббий билим асосларини эгаллаш бўйича қўйилган компетенция талаблари.
3. “Тиббий билим асослари” машғулотлари учун мўлжалланган табелли буюмлар, ўқув ва кўргазмали қуроллар.
4. Зарарли иллатлар. Уларга тобеликнинг инсон саломатлигига таъсири.
5. Биринчи тиббий ёрдам. Унинг жароҳатланган инсон ҳаётини сақлашдаги аҳамияти
6. Жароҳатлар ва уларнинг турлари. Жанг майдонидаги жароҳатлар, биринчи тиббий ёрдамнинг ўзига хос хусусиятлари.
7. Биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш тартиби, қоида ва воситалари.
8. Шикастланишлар, шикастланганда биринчи тиббий ёрдам.
9. Жароҳатлар ва уларнинг турлари, жароҳатланганда биринчи тиббий ёрдам мавзуси бўйича машғулотга ҳозирлик кўриш, машғулотни ташкил қилиш ва ўтказиш услугиёти.
10. Қон кетиш турлари. Қон кетаётганда биринчи тиббий ёрдам мавзуси бўйича машғулотга ҳозирлик кўриш, машғулотни ташкил қилиш ва ўтказиш услугиёти.
11. Шикастланишлар, суяк синганда биринчи тиббий ёрдам мавзуси бўйича машғулотга ҳозирлик кўриш, машғулотни ташкил қилиш ва ўтказиш услугиёти.
12. Куйиш турлари, куйганда биринчи тиббий ёрдам мавзуси бўйича машғулотга ҳозирлик кўриш, машғулотни ташкил қилиш ва ўтказиш услугиёти.
13. Совуқ уриши ҳолатлари. Совуқ урган одамга биринчи тиббий ёрдам мавзуси бўйича машғулотга ҳозирлик кўриш, машғулотни ташкил қилиш ва ўтказиш услугиёти.
14. Қуёш нуридан зарарланиш. “Иссиқлик уриши” ва “Қуёш уриши” ҳолатларида биринчи тиббий ёрдам мавзуси бўйича машғулотга ҳозирлик кўриш, машғулотни ташкил қилиш ва ўтказиш услугиёти.
15. Чўкиш сабаблари. Чўккан одамга биринчи тиббий ёрдам мавзуси бўйича машғулотга ҳозирлик кўриш, машғулотни ташкил қилиш ва ўтказиш услугиёти.
16. Заҳарли илон ва хашоратлар чаққанида биринчи тиббий ёрдам мавзуси бўйича машғулотга ҳозирлик кўриш, машғулотни ташкил қилиш ва ўтказиш услугиёти.
17. Боғлагич ва боғлаш тўғрисида тушунча, стерилизация (микроблардан тозалаш)ланган боғлагичлар қўйиш қоидалари.

18. Асептик ва антисептиклар ҳақида тушунча. Боғловчи материаллар. Клеолли ва лейкопластрли боғлагичлар.

19. Шахсий боғлаш пакетининг тузилиши ва ундан фойдаланиш қоидалари.

20. Стерилланган ва оддий боғлагичларни тана қисмларига (бошга, кўкракка, қоринга, чотга ва тананинг пастки қисмларига боғлаш.

21. Юрак уриши ва нафас олиш фаолияти кўкқисдан тўхтаганда танани тирилтириш усуллари.

22. Биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш меъёрларини бажариш.

III.5. Отиш тайёргарлиги ўқув бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти модули.

1. Ўқувчилар билан отиш тайёргарлиги машғулотларини ўтказилишининг мақсад ва вазифалари. Ўқувчилар эгаллаши лозим бўлган компетенциялар.

2. Таълим муассасаларини ўқув қуроллари, ўқ-дорилар ва табель буюмлари билан таъминлаш тартиби.

3. Қурол-яроғ ва ўқ-дорилар билан ишлаганда хавфсизлик чоралари.

4. Калашников автомати (РПК-74 қўл пулемёти)нинг вазифаси, умумий тузилиши ва жанговар хусусиятлари.

5. Калашников автомати асосий қисм ва механизмларининг ишлаш принципи.

6. ГП-25 стволости гранатомётининг вазифаси, умумий тузилиши, ишлаш принципи ва жанговар хусусиятлари.

7. Парчаланувчи қўл гранаталарининг вазифаси, жанговар хусусиятлари, умумий тузилиши ва ишлаш принципи.

8. Гранаталарни улоқтиришга тайёрлаш. Парчаланувчи қўл гранаталарини қўллаётганда хавфсизлик чоралари.

9. Гранаталарни улоқтириш қоидалари. Гранаталарни улоқтириш меъёрларини бажариш.

10. ЧҚБТ дастурида кўзда тутилган, тирларда отиш машқларини бажариш. 11. Машғулотларни ташкиллаш ва ўтказиш услубиёти.

12. Кичик калибрли милтиқ ТОЗ-8.

13. Пневматик милтиқ МП-512.

14. Пневматик милтиқ ИЖ-38.

15. Кичик калибрли милтиқдан аниқ отиш машқларини бажариш машғулотларини ташкиллаштириш ва ўтказиш услубиёти

16. Кичик калибрли милтиқдан қўл билан таяниб ётган ҳолда, тасмадан фойдаланиб отиш техникасини ўқитиш.

17. Отиш машқларни амалий бажаришда хавфсизлик қойдалари.

18. Жойда туриб қузғалмас ва пайдо бўлувчи нишонларга ўт очиш.
19. Отиш тирларида пневматик қуролдан амалий машқни бажариш
- 20 Пневматик милтиқдан отиш техникасига ўқитиш услубиёти.
21. Дурбиннинг вазифаси, хусусиятлари ва умумий тузилиши.
22. Ўқ отиш бўйича мусобақаларни ташкиллаш ва ўтказиш услубиёти.
23. Пневматик милтиқдан отиш бўйича «Мерган ўқчи» кўкрак нишони меъёрларини топширишга ўқувчиларни тайёрлаш.

24. Отиш тирларида пневматик қуролдан амалий машқни бажариш (назорат машғулоти).

Амалий машғулотлар мультимедиа қурилмалари билан жиҳозланган аудиторияда, спорт майдонлари ва спорт залларида бир академик гуруҳга бир профессор-ўқитувчи томонидан ўтказилиши зарур. Машғулотлар фаол ва интерфаол усуллар ёрдамида ўтилиши, мос равишда муносиб педагогик ва ахборот технологиялар қўлланилиши мақсадга мувофиқ.

IV. Семинар машғулотлари бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Семинар машғулотларда талабалар чақирувга қадар бошланғич тайёргарликни ташкил этиш ва унинг методикасини чуқур ўрганадилар.

Семинар машғулотлари учун модуллар кесимида қуйидаги мавзулар тавсия этилади:

IV.1. “Чақирувга қадар бошланғич тайёргарликнинг ҳуқуқий асослари ва уни режалаштириш” модули.

1. Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик – ЎР ҚК ҳарбий хизматига тайёрлаш тизимининг таркибий қисми (ЎР Конституцияси ва УҲМҲХ тўғрисидаги Қонун асосида).
2. Ўзбекистон Республикасининг “Мудофаа тўғрисида”ги Қонуни ва ҳарбий Доктринаси Ўзбекистон Республикасининг мудофааси тўғрисида.
3. Ўзбекистон Республикасининг “Чақирувга қадар бошланғич тайёргарликни ташкил этиш ва уни амалга ошириш тартиби тўғрисида”ги Низоми. Унинг ёшларни ҳарбий хизматга тайёрлаш борасидаги талаблари.
4. Таълим муассасалари мансабдор шахсларининг мажбуриятлари. ЧҚБТ фани раҳбари ва ўқитувчисининг ҳуқуқ ҳамда имтиёзлари.
5. ЧҚБТ бўйича синфдан ташқари ишлар.
6. Ўқув муассасасининг ЧҚБТ бўйича ўқув - моддий базаси ва моддий-техник таъминоти. ЧҚБТни ташкил этиш ва ўтказиш бўйича меъерий ва бошқарув ҳужжатлари.
7. ЧҚБТни режалаштириш, ҳисоб ва ҳисобот ҳужжатлари. Таълим

муассасаларида рўйхатдаги (табелдаги) буюмларни ҳамда ўқув курол-аслахаларни ҳисобини юритиш ва сақлаш тартиби.

8. Назорат турлари. ЧҚБТ ва ҳарбий-ватанпарварлик руҳидаги тарбиявий ишларнинг назорати.

9. ЧҚБТТЭ ва УМ фани асосида курс ишларини ташкил қилиш ва бажариш.

10. Педагогик амалиётни ЧҚБТ ўқитувчиси лавозими бўйича ташкил қилиш ва ўтказиш.

IV.2. ЧҚБТнинг умумҳарбий тайёргарлик бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти модули.

1. ЧҚБТ фани бўйича машғулотларни ўтказишнинг асосий шакллари.

2. Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик фани машғулотларида таълим беришнинг илғор услублари (ноанъанавий иш услублари).

3. ЧҚБТ машғулотларига ўқитувчининг тайёргарлик кўриш кетма-кетлиги ва босқичлари. ЧҚБТ фани машғулотларининг ўзига хос томонлари.

4. ЧҚБТ фани дастурининг “Умумҳарбий тайёргарлик” бўлимидаги Ўзбекистон Республикасининг умумҳарбий низомлари мавзуларидаги машғулотларни ташкил этиш ва олиб бориш услубиёти.

5. “Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари. Қўшин турлари ва уларнинг таркиби” мавзусидаги машғулотга ҳозирлик кўриш ва уни олиб бориш услубиёти.

6. “Умумқўшин жанги асослари” мавзусидаги машғулотларга ҳозирлик кўриш ва уни олиб бориш услубиёти.

7. Аскар ва бўлинмаларнинг жангдаги ҳаракатлари мавзусидаги машғулотларга ҳозирлик кўриш ва уни олиб бориш услубиёти.

8. ЧҚБТ фани дастурининг “Умумҳарбий тайёргарлик” бўлимидаги оммавий қирғин куролларидан ҳимояланиш мавзуларидаги машғулотларни ташкил этиш ва олиб бориш услубиёти.

9. Разведка қилиш усуллари мавзусидаги машғулотларга ҳозирлик кўриш ва уни олиб бориш услубиёти.

10. Мудофаадаги ўт очиш позицияси ва позицияларни ниқоблаш мавзусидаги машғулотларга ҳозирлик кўриш ва уни олиб бориш услубиёти.

11. Пиёдаларга ва танкларга қарши миналар мавзусидаги машғулотларга ҳозирлик кўриш ва уни олиб бориш услубиёти.

12. Жойларда харитасиз чамалаш мавзусидаги машғулотларга ҳозирлик кўриш ва уни олиб бориш услубиёти.

IV.3. Тиббий билим асослари ўқув бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти модули.

1. Тиббий билим асослари ўқув бўлимининг таълимий мақсади ва вазифалари. Фанга оид компетенциялар.

2. Тиббий билим асослари ўқув бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш учун ўқув қуроллари ва табел буюмлари.

3. Зарарли иллатлар: чекиш, алкоголизм, наркомания ва токсикомания. Уларга тобеликнинг инсон саломатлигига салбий таъсирлари.

4. “Шахсий ва умумий гигиена асослари. Биринчи тиббий ёрдамнинг моҳияти ва мақсади” ўқув машғулотини ташкил этиш ва ўтказиш методикаси.

5. Жароҳат (яра) ҳақида тушунча, унинг турлари. Жароҳатланганда ўзига ва ўзаро биринчи ҳамда шошилиш тиббий ёрдам кўрсатишнинг аҳамияти, тартиби, қоидалари ва воситалари ўқув машғулотини ташкил этиш ва ўтказиш методикаси.

6. Жароҳат ва шикастланишлар, шошилиш реанимация тадбирлари ўтказилишини талаб қиладиган ҳолатлар ўқув машғулотини ташкил этиш ва ўтказиш методикаси.

7. Тиббий билим асослари ўқув бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти.

IV.4. Отиш тайёргарлиги ўқув бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти модули.

1. Отиш тайёргарлиги ўқув бўлимининг таълимий мақсад ва вазифалари. Фанга оид компетенциялар. Отиш тайёргарлиги ўқув бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш учун ўқув қуроллари ва табелли буюмлар.

IV. Мустақил таълим ва мустақил ишлар

Талаба мустақил ишни тайёрлашда муайян фаннинг хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиш тавсия етилади:

- дарслик ва ўқув қўлланмалар бўйича фан боблари ва мавзуларини ўрганиш;
- тарқатма материаллар бўйича маърузалар қисмини ўзлаштириш;
- махсус адабиётлар бўйича фанлар бўлимлари ёки мавзулари устида ишлаш;
- масофавий таълим;

Талабага мустақил таълимнинг мавзулари берилади, бу мавзулар бўйича эгалланиши керак бўлган билим, кўникма ва малакалар, муддати ва топшириш шакли айтилади. Кўрсатилган муддатда назарий материал конспекти, реферати кўрилади, тест ёки савол-жавоб ўтказилади. Амалий характердаги топшириқлар ечими кўрсатилади ва ўхшаш мисоллар ёрдамида текширилади.

Мустақил таълим учун тавсия этиладиган мавзулар:

1. ЎРнинг “Давлат сирларини сақлаш тўғрисидаги” қонуни
2. “ЎР олий таълим муассасаларининг ҳарбий тайёргарлик ўқув бўлинмалари тўғрисида”ги № 809 сонли Низоми талаблари.
3. “Шунқорлар ҳарбий-спорт ўйинлари тўғрисида” ги Низом талаблари.
4. ЧҚБТ ўқув дастурининг умумий мазмуни.
5. Таълим муассасаларида ЧҚБТ бўйича ўқув жараёнини ташкил қилиш.
6. Таълим муассасаларининг ЧҚБТ бўйича ўқув-моддий базаси ва моддий техник таъминоти.
7. Таълим муассасаларида ўқув қуроллари ва рўйхатдаги мулкларни олиш, қайд этиш ва сақлаш тартиби.
8. ЧҚБТ бўйича синфдан ташқари ишлар.
9. Режалаштиришнинг мақсади ва вазифалари.
10. Қурол-аслаҳа ва ўқ-дориларни сақлаш хонаси.
11. Ўқув қуролларни авайлашни ва сақлашни ташкил этиш.
12. ЧҚБТни ташкил этиш бўйича бошқарув ҳужжатлар.
13. ЧҚБТ ўқув дастурининг талаблари.
14. ЧҚБТ бўйича моддий–техник таъминоти.
15. Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари фаолиятининг асослари.
16. ЎРнинг Конституцияси давлат мудофааси тўғрисида
17. ЎРнинг “Мудофаа тўғрисида”ги қонуни.
18. ЎРнинг “Мудофаа доктринаси”
19. ЎРнинг “Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий ҳизмат тўғрисида”ги қонуни.
20. ЎРнинг “Таълим тўғрисида”ги қонуни.
21. ЎРнинг “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”
22. ЧҚБТ фани бўйича машғулотларни ўтказишнинг асосий шакл ва услублари.
23. ЧҚБТ машғулотларига ўқитувчининг тайёргарлиги.
24. Дастурни ўрганиш, мавзу ва машғулотларнинг ўқув ва тарбиявий мақсадларини аниқлаш.
25. ЧҚБТнинг таълим муассасаларидаги ҳажми ва вазифалари.
26. Кириш мавзуси бўйича машғулотларни ташкил қилиш ва ўтказиш услуби.
27. Умумқўшин жангининг тавсифи, унинг мақсади.
28. Мудофаадаги ўт очиш позицияси.
29. Мудофаа жангига тайёргарлик кўриш ва уни олиб бориш.

30. Мотоўқчи сексиянинг таркиби, қуролланиши.
31. Замонавий армиянинг асосий қурол-аслаҳалари.
32. Жанговар гуруҳнинг жанговар таъминоти.
33. Аскарнинг жангдаги мажбуриятлари, шахсий қуроли ва экипировкаси.
34. Ўт очиш - жангда душманни яқсон қилишнинг асосий воситаси.
35. Умумқўшин жангининг тавсифи, унинг мақсади.
36. Замонавий оммавий қирғин қуролларининг зарарловчи омиллари.
37. Замонавий оммавий қирғин қуролларидан ҳимояланиш.
38. Радиоактив, кимёвий, ва бактериологик зарарланиш хавфли сигналлари бўйича, ҳаракатланиш.
39. Мотоўқчи бўлинмаларнинг жанговар таъминоти
40. Разведка (айғоқчилик).
41. Жойларни ўрганиш усуллари, душманни излаш ва кузатиш.
42. Пистирма ва уни ташкиллаштириш.
43. Компас, соат, қуёш ва маҳаллий нарсалар ёрдамида томонларни аниқлаш.
44. Харитасиз, чамалаш (мўлжал олиш) нинг моҳияти.
45. Отиш учун окоп траншеяларни қазилар ва ниқоблаш.
46. Мухандислик жихозлари ва позицияларни ниқоблаш.
47. Траншея ва окоплардан ҳужумга ўтиш.
48. Душманга қарши гранаталар ва уларнинг тактик-техник кўрсаткичлари.
49. Душманга қарши миналар уларнинг тактик-техник кўрсаткичлари.
50. Яширин ўрнатилган миналарнинг белгилари ва уларни топиш.
51. Дарс ва амалий машғулотлар вақтидаги хавфсизлик қоидалари.
52. Замонавий армиянинг асосий қурол-аслаҳалари.
53. Ўт очиш - жангда душманни яқсон қилишнинг асосий воситаси.
54. Қурол-яроқ ва ўқ дорилар билан ишлаганда хавфсизлик чоралари.
55. Кичик калибрли (пневматик) милтиқ.
56. Отиш қоида ва асослари.
57. Ўқнинг бошланғич тезлиги ва унинг отишга таъсири.
58. Автоматнинг асосий қисм ва механизмлари.
59. Автоматни тўлиқ ва қисман қисмларга ажратиш.
60. Ўқ отиш вақтида автоматда содир бўлиши мумкин бўлган носозликлар.
61. Автоматни тозалаш, мойлаш тартиби.
62. Парчаланувчи қўл гранаталарининг вазифалари.
63. Қўзалмас ҳамда пайдо бўлувчи нишонларга жойдан туриб ва ҳаракат ҳолатларида ўқ отиш.
64. Ўқдонни ўқ билан тўлдириш ва сумкага жойлаш.
65. ТОЗ-8 (пневматик винтовка)нинг тузилиши ва уни ўқлаш.
66. Парчаланувчи қўл гранаталарини жойдан туриб, окопдан отиш техникаси.
67. Парчаланувчи қўл гранаталарини окопдан узоқликка ва мўлжалга

- аниқ отиш.
68. Парчаланувчи қўл гранаталарини окопдан узоқликка ва мўлжалга аниқ отиш.
69. Танкка қарши гранаталарни тўсиқлардан отиш техникасини ўрганиш.
70. Миналар. Уларнинг турлари ва замонавий армияларда қўлланилишининг аҳамияти.
71. Дарс вақтидаги хавфсизлик қодалари.
72. ТОЗ-8 (пневматик винтовка)нинг тузилиши ва уни ўқлаш.
73. ЧҚБТ дастурида кўзда тутилган, тирларда отиш машқларини бажариш. Машғулотларни ташкиллаш ва ўтказиш услугиёти.
74. Кичик калибрли милтиқдан аниқ отиш машқларини бажариш машғулотларини ташкиллаш ва ўтказиш услугиёти.
75. Кичик калибрли милтиқдан қўл билан таяниб ётган ҳолда, тасмадан фойдаланиб отиш техникасини ўқитиш.
76. Кичик калибрли милтиқдан таяниб ётган ҳолда отиш техникасига ўқитиш.
77. Пневматик милтиқдан отиш техникасига ўқитиш услугиёти.
78. ЧҚБТ дастурида кўзда тутилган пневматик милтиқдан отиш машқларини бажариш бўйича машғулотларни ташкиллаш ва ўтказиш услугиёти.
79. Пневматик милтиқдан отиш бўйича «Саломатлик» комплекси меъёрларини топширишга ўқувчиларни тайёрлаш.
80. Ўқ отиш бўйича мусобақаларни ташкиллаш ва ўтказиш услугиёти.
81. Пневматик милтиқдан отиш бўйича «Мерган ўқчи» кўкрак нишони меъёрларини топширишга ўқувчиларни тайёрлаш.
82. ЧҚБТТЕ ва УМ фани асосида курс ишларини бажариш ва ташкил қилиш.
83. Курс ишларини ёзиш ва жихозлаш.
84. Мавзу ва адабиётларни танлаш ва ўрганиш.
85. Курс ишларини ёзиш тартиби.
86. Курс ишига ҳисобот тайёрлаш ва унинг ҳимояси.
87. Курс ишини баҳолаш.
88. Курс ишини баҳолаш.
89. Талабаларнинг ўқувчилар билан машғулот ўтишга тайёргарлиги.
90. Ҳарбий хизмат турлари. Фуқароларни ҳарбий хизматга тайёрлаш.
91. Шартнома асосида хизмат қилувчиларнинг имтиёзлари.
92. Ҳарбий хизматчиларнинг умумий мажбуриятлари
93. Командирлар ва бошқа тўридан-тўри бошлиқларнинг умумий мажбуриятлари.
94. Суткалик наряд, взвод навбатчисининг ҳаракатлари. Взвод навбатчи посбонининг ҳаракатлари.
95. Взвод бўйича посбон. Посбоннинг мажбуриятлари
96. Командир ва ҳарбий хизматчиларнинг сафга туришдан олдинги ва сафдаги мажбуриятлари.

	<p>97. Педагогик амалиётни ЧҚБТ ўқитувчиси лавозими бўйича ташкил қилиш ва ўтказиш.</p> <p>98. Педагогик амалиётга қўйилган асосий вазифалар.</p> <p>99. Педагогик амалиётни ташкил этиш.</p> <p>100. Педагогик амалиётчиларнинг мажбуриятлари.</p> <p>101. Назорат ишларини ўтказишнинг ўзига хослиги.</p> <p>102. Назорат машғулотларини ўтказиш вақтлари.</p>
3.	<p><i>У Фан ўқитилишининг натижалари (шаклландирган компетенциялар) Фанни ўзлаштириши натижасида талаба:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик–Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари хизматига ёшларни тайёрлаш тизимининг таркибий қисми эканлигини, таълим муассасаси директори ва ЧҚБТ раҳбари - Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари хизматига ёшларни тайёрлаш бўйича ўқув-тарбиявий жараённинг асосий ташкилотчилари сифатида амалга оширадиган ишларини, чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик бўйича ўқув жараёнини ташкил қилишни; - Чақирувга қадар бошланғич тайёргарликни режалаштиришни, ўқув-моддий базаси ва моддий техник таъминотини, ўқув қуроли, рўйхатдаги мулкни ҳисобга олиш ва сақлаш тартибини, чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик бўйича машғулотларни ўтказишнинг шакл ва методларини қўллашда змонавий ёндашув усулларини, машғулотларга ЧҚБТ раҳбарининг тайёргарлик жараёнини мантиқий кетма-кетлигини, чақирувга қадар бошланғич тайёргарликни ташкил этиш ва унинг методикаси фани бўйича курс ишини ташкил қилиш ва бажариш тартибини, ЧҚБТ раҳбари ва чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик фани ўқитувчиси лавозимида педагогик амалиётни ташкил қилишни, тайёрлаш ва ўтказишни, ЧҚБТ ўқув фани дастури ўқув бўлимларининг машғулотлар ўтказишни ташкил этиш методикасига қўйиладиган дастур талабларини <i>билиши керак</i>; - меҳнат ва ҚҚ фахрийлари, ҳақиқий ҳарбий хизматдан захирага бўшаган жанговар ҳаракатлар қатнашчилари, жанговар тайёргарлик аълочилари ва туман (шаҳар) мудофаа ишлари бўлимлари билан аълоқа боғлаш ва улар билан ҳамкорлик қилиш, ЧҚБТ бўйича ўқув-моддий базани яратиш, тиклаш ва такомиллаштириштира олиш <i>кўникмаларига эга бўлиши керак</i>. - ЧҚБТ бўйича ўқув жараёнини режалаштириш, таълим муассасаларидаги ЧҚБТ дастуридаги барча билимлар бўйича олиб бориладиган машғулотларда илғор педагогик технологияларни, ахборот коммуникация технологияларининг таълим техник воситаларини қўллаш бўйича <i>малакаларга эга бўлиши керак</i>.
4.	<p>VI. Таълим технологиялари ва методлари:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ маърузалар; ✓ интерфаол кейс-стадилар; ✓ семинарлар (мантикий фикрлаш, тезкор савол-жавоблар); ✓ гуруҳларда ишлаш; ✓ тақдимотлар қилиш; ✓ индивидуал лойиҳалар; ✓ жамоа бўлиб ишлаш ва ҳимоя қилиш учун лойиҳалар.
5.	<p>VII. Кредитларни олиш учун талаблар:</p> <p>Фанга оид назарий ва услубий тушунчаларни тўла ўзлаштириш, таҳлил натижаларини тўғри акс эттира олиш, ўрганилаётган жараёнлар ҳақида мустақил мушоҳада юритиш ва жорий, оралиқ назорат шаклларида берилган вазифа ва топшириқларни бажариш, якуний назорат бўйича ёзма ишни топшириш.</p>
6.	<p style="text-align: center;">Асосий адабиётлар:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, 1992й. 2. “Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни, 2002й. 3. Ўзбекистон Республикасининг “Ҳарбий Доктрина”си, 2018й. 4. Ўзбекистон Республикасининг “Мудофаа тўғрисида”ги Қонуни, 1992й. 5. “Чақирувга қадар бошланғич тайёргарликни ташкил этиш ва уни амалга ошириш тартиби тўғрисида” ги Низом, 2014й. 6. Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик фанидан ўқув Дастури, 2019й. 7. А.ҲУ. Sotvoldiev. “СҲақирувга қадар ҳарбий та’лимни ташкил этиш ва унинг методикаси” О’қув қўлланма, I, II - қисmlar, 2007 yil, о’қув қўлланма. 8. О.Ортиқов ва бoшқалар. “СҲақирувга қадар бoшланг’ич тайyоргарлик” I қism, 2007 yil, о’қув қўлланма. 9. В.В. Gafurov. “Boshlang’ich umumqo’shin xarbiy tayyorgarlik bo’yicha” о’қув қўлланма, II қism, 2005 yil. 10. О`R QKlarida jismoniy tayorgarlikni tashkil etish bo'yicha qo`llanma, № 575 15.09.2012y. 11. R.I.Latipov. «Qo'l jangi» metodik qo'llanma. TDPU 2005 yil Elektron versiya. 12. Mamatov I.I. “Qo`shinlarning tibbiy ta`minlanishini tashkil qilish asoslari”. O`quv qo`lanma, Toshkent, 2004y. <p>Қўшимча адабиётлар:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017. – 488 б. 2. Ш.М.Мирзиёев Еркин ва фаровон демократик Ўзбекистон

давлатини биргаликда барпо етамиз. “Ўзбекистон” ҲМИУ. 2016 й.

3. Ш.М.Мирзиёев Қонун устиворлиги ва инсон маанфаатларини таъминлаш-юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. “Ўзбекистон”ҲМИУ, 2016 й.

4. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устивор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947 сонли Фармони.

5. Ш. М. Мирзиёев. “Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарликҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак” Т.; Ўзбекистон, 2017.

6. Чақирикқача ёшларни тайёрлаш ва ҳарбий ватанпарварлик тарбияси. Андижон нашриёти 2003 йил.

7. А.Бўтаев. «Чақирикқача ёшларни тайёрлаш». ўқув кўлланма. Андижон -2004й.

8. Ш.Убайдуллаев. Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик 2-қисм.Тошкент-2003й.

9. Икромов И. Ҳарбий раҳбар йўриқномаси, 2010 йил, ўқув кўлланма.

10. Ўзбекистон Республикасининг «Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида»ги Қонуни, 1992 й.

11. А.Н. Бородиев, И.Гольдштейн, Н.Самойлов.”Русский рукопашный бой”, учебное пособие, Москва -2001г.

Ахборот манбаалари:

1. www.gov.uz – Ўзбекистон Республикаси ҳукумат портали.

2. www.lex.uz – Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси.

3. www.glossary.uz

4. www.Ziyonet.uz

5. www.edu.uz

6. www.spec-naz.ru

7. www.alfa-ac.ru

8. www.tir-laser.ru

9. <http://www.aci.uz>

10. <http://www.sport.ru>

11. <http://www.infosport.ru/press/tpfk-> Jismoniy tarbiya nazariyasi va amaliyoti.

12. <http://www.infosport.ru/press/fkvot->Jismoniy madaniyat, tarbiya, ta’lim,mashg’ulot.

13. <http://www.shkola-press.ru> - Maktabda jismoniy tarbiya.

14. www.tir-laser.ru

15. www.gr-oborona.ru

16. www.mchs.gov.ru

	<p>17. www.admlangepas.ru 18. www.go-zaschita.ru 19. www.vdox.ru 20. www.tdpu.uz 21. www.pedagog.uz</p>
7.	<p>Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашининг 202__ йил “__” _____ даги ____ -сонли баённомаси билан маъқулланган.</p> <p>Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 202__ йил “__” _____ даги ____ -сонли буйруғи билан маъқулланган фан дастурларини таянч олий таълим муассасаси томонидан тасдиқлашга розилик берилган.</p>
8.	<p>Фан/модуль учун масъуллар:</p> <p>Сотволдиев А.Ю. - Низомий номидаги ТДПУ ҳарбий таълим факультети катта ўқитувчиси, доцент</p> <p>Мирзахамдамов У.А. - Низомий номидаги ТДПУ ҳарбий таълим факультети ўқитувчиси.</p>
9.	<p>Тақризчилар:</p> <p>Р. Мустаев - ФарДУ ҳарбий таълим факультети ўқув қисми бошлиғи.</p> <p>А. Бабоев - БухДУ ХТФ бошлиғи, подполковник</p>

Ўзгаришлар

т/р	Аввалги модулар	Янгиланган модулар						
1	CHQBTning tashkiliy asoslari va o'quv-moddiy bazasi	Чақирувга қадар бошланғич тайёргарликнинг ҳуқуқий асослари ва уни режалаштириш модули.						
2	Harbiy qismlarda jismoniy tayyorgarlik	ЧҚБТнинг умумҳарбий тайёргарлик бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти модули.						
3	Harbiy sport inshootlari	Йўналтирилган жисмоний тайёргарлик бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти модули.						
4	Qo'l jangi va uni o'qitish metodikasi	Тиббий билим асослари ўқув бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти модули.						
5	Harbiy xizmat va harbiy ish asoslari	Отиш тайёргарлиги ўқув бўлими машғулотларини ташкил этиш ва ўтказиш услубиёти модули.						
6	Tibbiy bilim asoslari	-----						
Аввалги модулар учун ажратилган вақт		Янгиланган модулар учун ажратилган вақт						
7	Маъруза	Семинар	Амалий	Жами	Маъруза	Семинар	Амалий	Жами
8	144	366	80	590	40	60	290	390

Модуларга ажратилган соатлардаги фарқлар

Модулар	Маъруза	Семинар	Амалий	Жами
Аввалги модул	144	366	80	590
Янгиланган модул	40	60	290	390
Фарқи	104	306	210	620
Мустақил таълим				
Аввалги модул	490			
Янгиланган модул	450			
Фарқи	40			

Янгиланган модуларни оптималлаштиришда узвийлик тамойилларига риоя қилинди.